

trično razsvetljavo, ki imajo po obstoječih pogodbah pravico, po ulicah in cestah polagati kablje in privatnikom oddajati električno energijo, in da izplačujejo te družbe svojim delničarjem velikanske dividende po 7 ali $7\frac{1}{2}$ odstotkov.

Da dunajsko mesto ni nasprotnik električne razsvetljave, razvidimo tudi iz tega, da si je za razsvetljavo mestne hiše zgradilo posebno elektrarno, dasi je imelo sprva vpeljano v tej hiši povsod plinovo luč. Po izveštjih mestnega stavbinskega urada dunajskega nadomestuje se leto za letom velikom številu plinovitih plamenov z električnimi žarnicami in odločnicami in se radi tega postopanja troški za razsvetljavo mestne hiše zmanjšujejo od leta do leta.

Po izkazu objavljenem po stanju koncem junija leta 1896. bilo je v mestni hiši inštaliranih 2423 plinovitih plamenov, (za 760 plamenov manj kakor leto poprej), in 4598 žarnic à 16 normalnih sveč in 77 obločnih svetilk.

Stroški za razsvetljavo mestne hiše pa so v dobi od julija 1895. do konca junija 1896 znašali 34.261 gld. 91 proti svoti 38.793 gld. leto dni poprej, in so torej zmanjšali za 11.7 %.

Upamo, da smo z doslej navedenim dokazali, da trditve okrožnice „Elektika ali Auerjara luč“ niso stvarno podprte, marveč, da imajo pač le namen, služiti kot vada, da se plinarni ohranijo dosedanja konsumenti in bo jednom kar v največjem številu pridobijo še novi.

Slavnemu občinstvu pa prepuščamo v resni preudarek, kaj je zanj in za mestni blagor koristnejše, da prospeva mestna elektrarna, ali da nosi velik dobiček privatno podjetje, ki daje koristi v prvi vrsti tujcem ter mislimo, da pri teh razmerah posamezniku pri izbiranju načina razsvetljave za svoj dom, ali za svoje podjetje ne bode težko odločiti se za to, kaj bi bilo koristnejše, ali plinova ali električna luč.

Obrtnijske raznoterosti.

Svetovna razstava v Parizu l. 1900. Pariški listi prijavljajo določbe, katere je francoski trgovinski minister odredil glede pogojev pridobitvi koncesije za priredbo razstav, za katere se bode pobirala posebna vstopnina, dalje za napravo razstavnih restavracij in podobnih podjetij. Prošnjiki morajo dokazati svojo kvalifikacijo, nadalje morajo izkazati, da imajo zadosti sredstev ter morajo položiti kavecijo. Koncesijonar se mora zavezati, da bo plačeval določene pristojbine in da bode za časa razstave stanoval v Parizu. Zajedno s prošnjo za koncesijo predložiti je tudi konstrukcijske projekte, a francoski generalni komisar je opravičen, da sme načrte premeniti, če je to treba iz umetniških, varnostnih ali policijskih ozirov. Koncesijonar je dolžan, da izvrši te premembe na svoje troške. Vsa stavbena dela, katera kontrolira stavbeno ravnateljstvo, morajo biti najkasneje do 1. marca 1900 izgotovljena. Vsled tega naj se vsi, ki se mislijo udeležiti razstave, oglase čim prej, da zamore avstrijski generalni komisar zanje dobiti ugodne prostore in preskrbeti koncesijo. Doslej so se oglasili: Jedna dunajska pekarna, jedna dunajska konditorija, jedna dunajska restavracija in jedna plzenska pivovarna.

Industrija v Rusiji. V Rusiji je 471.605 tovarn. V njih se rabi 10.225 parnih strojev, 949.044 delavcev in 264.030 delavk. Kar se na leto izgotovi, je vredno 1464 milijonov rubljev. Najbolj razvita je veleindustrija okoli Petrograda, Moskve, Kijeva in Vladimirja. Na Kavkazu je 1119 tovarn in v Sibiriji 609.

Kmetijstvo in obrt.

Velika obrt je vzela kmetijstvu mnogo zaslužka. Še pred malo desetletij je neslo platnarstvo lepe dohodke škofjeloškemu okraju, a zadnja leta je popolnoma propalo. Lanu, ki je bil nekdanj eden glavnih pridelkov, skoro več ne sejejo. Tarica, nekdanj tako znana, je sedaj že redka prikazen.

Pri taci razmerah ni čudo, da kmetijstvo peša, če je odpal tak vir pridobivanja. Toda posamičnik proti temu ničesa storiti ne zamore. Pač bi se pa dalo nekaj storiti, ako se kmetje združijo. To bode mogoče, ko se uvedo kmetijske zadruge, če se osnujejo pravin ne bode birokratizem vsega ubil.

Platnarstvo v nekaterih krajih še vedno daje lepe zaslužke, a platno se more izdelavati samo v velicih tovarnah. V taci krajih se tudi še izplača pridelovanje lanu, dasi morajo, kar se tiče gojenja, trenja drugače ravnati ž njim, nego so ravnali naši očetje. Kjer je kraj za lan ugoden, bi ga kmetje lahko v večji meri sejali. Zadruga naj bi skrbela za to, da se pridelano predivo proda v kako večjo tovarno.

Še bolje bi pa bilo, da koj združimo kmetijstvo in obrt. Okrajna zadruga bi bila pač že tako močna, da bi sama osnovala tako tovarno. Ljudje bi tako dobili dela in zaslužka. Ne bilo bi jim treba hiteti v mesto. Ostali bi na zdravem zraku na deželi.

Pa tudi v drugih panogah bi lahko kmetijske zadruge marsikaj storile v tem oziru. V nekaterih krajih, kjer je zemlja ugodna za razne oljne rastline, bi se napravile velike oljarnice. Tovarne na deželi bi imele to prednost, da bi se mnogi njih odpadki lahko porabili za gnojilo.

Podobna podjetja so tudi pivovarne. Pri nas so pivovarne največ v rokah ljudij, ki o kmetijstvu nimajo pojma. Po Češkem in Moravskem so pa največ veleposesniki pivovarji. Najumneje bi pa bilo, da bi se te kmetijske obrti poprijeli združeni kmetje. Sami bi pridelovali ječmen in hmel in tovarne bi jih za to odškodovale, poleg tega bi pa imeli še dobiček od pivovarne same.

Pri ugodnih razmerah bi se lahko lotil tudi pridelovanja sladkorja iz pese. Dokler bodo kmetje vse le tovarnam morali prepuščati, bodo razmere zanje slabo stale. S samim javkanjem se proti velikemu kapitalu ničesa storiti ne da. Tudi se samo z malimi sredstvi več ne da pomagati kmetu, s tem se mu le za nekaj let podaljša gospodarsko življenje. Treba je popolne premembe

gospodarskega sistema. Seveda začetek bode težek, ali vztrajnost bode vse premagala.

Seveda to bode le mogoče, če se bode upeljalo, da se bode zadruga smela lotiti taci podjetij, če je za to samo večina članov. Če bi se zahtevalo, da morajo vsi člani pritrditi, se ne bi ničesa osnovati moglo. Vedno se jih bode nekaj našlo, ki bodo nasprotovali. Posebno je očitvidno, da bode nasprotoval kak tovarnar, ki ima slučajno toliko zemlje, da bode tudi v kmetijski zadrugi. Če bode videl, da se kaj tacega napravlja, bode tudi nalašč kupil kako kmetijsko posestvo, da bode le mogel ovirati. Poleg tega je pa v našem narodu neki star konservativen duh, in ljudje imajo neko nezaupanje proti vsem novotarjam.

Naši poslanci bodo morali vse to dobro preudariti, ako hočejo z zakonom o kmetijskih zadrugah zares narodu koristiti. Treba bode tem večje odločnosti, ker so ne le na levici, temveč so tudi mej desničarji možje, ki se upirajo temu, da bi se kmetijskim zadrugam dalo pravico snovati svoja podjetja. Po njih mnenju naj bi zadruge skušale le boljše npravno, s poukom uplivati na kmeta, ne pa gmotno. Tega mnenja so zlasti češki veleposestniki, ki že imajo vsa mogoča podjetja.

Ložja bi bila taka osnova tedaj, ko se je začejala velika obrt, a tedaj je bil kmet še tlačjen in nezaveden, da bi si bil znal okoristiti novih razmer. Graščaki so pa navadno bili preveč omehkuženi, da bi se bili taci stvari poprijeli. Le v severnih deželah so se našli na veleposestvih izvedeni oskrbniki, ki so za časa znali izkoristiti združenje velike obrti in kmetijstva in to je podlaga bogastvu čeških in moravskih graščakov.

Poučni in zabavni del.

Strašno prorokovanje.

(Ruski spisal Marlinski.)

(Dalje.)

Na sv. Silvestra dan izvršili smo tretji marš in se pripravili na počitek. Sam sem ležal v vaški koči na vojni postelji svoji, s črnimi mislimi v glavi in težavo v srcu. Davno se že nisem od srca smejal v krogu prijateljev svojih; njih pogovori so mi postali neznosni, njih veselost je v meni vzbujala nevoljo in jezo. Tem bolje sem se jezil, ko sem bil sam, kajti moji tovariši so vsi bili se razšli, tem mračneje in otožneje je bilo v srcu mojem, niti iskra slučajne zabave ali vnanje veselosti ni prišla vanj.

Tu je prišel k meni pot od prijatelja, z povabilom na večerno zabavo k njegovemu prejšnjemu gospodarju, knezu Levinskemu. Prosijo vas, da gotovo pridete, kajti pirovanje bode velikansko, krasotice bode kakor zvezd, fantov cel roj, in šampanjec bode kar tekkel od mize. Pri popisu je kakor mimogrede omenil, da bode ondu tudi Polina. Jaz sem se razvnel, noge so se mi stresle, srce

mi je kipelo. Dolgo sem hodil po sobi, dolgo sem ležal v nezavesti, kakor bi bil mrzliččen. Kri se je hitreje mi pretakala po žilah, lica so gorela, in odsevala od notranjega duševnega ognja. V prsih mi je bilo kar vroče. Hočem li iti ali ne na ta večer? Še jedenkrat bi videl njo, še jedenkrat bi ž njo dihal čisti zrak, poslušal mile glasove in poslavljal se. Hitro sem se oblekel in odpeljal se proti vasi kneza Levinskega. Dvajset vrst sem prevozil s svojimi konji. Potem sem vzel tri poštne konje in jo srečno prevozil zopet 22 vrst. S te postaje mi je pa bilo treba kreniti z glavne ceste. Postaven fant z divjimi konji je prevzel nalogo, da me prepelje v jedni uri 18 vrst oddaljeno knežje selo. — Sel sem na voz — in oddrdrala sva.

Bilo je že pozno, ko sva se odpeljala, a vendar je bilo na ulici dosti ljudij. Mladi fantje v baržunastih kapah, močnih suknjah so hodili semtrtja in se bili s tovariši s pestmi; devoyke v zajčjih korzetih pokritih s svetlo kitajko so hodile ukupe, povsod so se slišale praznične pesni, luči so se blesketale iz vseh oken, in videle so se prižgane luči pri mnogih vratih. Fant, moj voznik je sedeč na prednjem koncu sani, glasno klical: „hi!“ Bil je ponosen na svojo lepoto ter ga je jako veselilo, ko je slišal, da so govorili za njem: „Tu vozi naš Aleš!“ „Kakšen fant je izrastel!“ in podobne stvari. Ko sva prišla na prosto, je obrnil se k meni s opominom: No, gospod, le dobro se držite! Dal je desno rokavico pod desno podpazduho, vzdignil golo roko nad konji, je poglal in bežali so kakor vihar. Sapa mi je zaostajala od hitre vožnje.

Kakor veter na valovih so se sani nagibale sedaj na jedno sedaj na drugo stran. Moj voznik se je uprl v voz z nogo, močno zadržujoč vajeti se je dolgo boril s veliko silo opočitih konj. Vajeti so jih le še vzpodbujali k hitreji vožnji. Mahajoč z glavami, dihajoč gost dim iz nosnic so drli dalje kakor vihar.

(Dalje sledi.)

Poučni in zabavni drobiž.

Najbogatejša vladarja sta ruski car in turški sultan. Car ima več kot sto milijonov oralov sveta, kateri mu nese kacic 30 milijonov goldinarjev na leto, povrh pa še nebroj rudokopov. Letnih dohodkov ima 80 do 100 milijonov goldinarjev, a palače, zlatnine itd. so tudi vredne mnogo milijonov. Sultan ima iz svojih posestev kacic 20 milijonov goldinarjev dohodkov, iz državne blagajnice pa dobiva tudi toliko, a mnogo mu ne ostane, saj ima jako obljuden — harem.

Koliko se je pokadilo tobaka v Avstriji l. 1896. Lansko leto pokadilo se je tobaka vsake vrste za 93,205.869 gld., to je za 3,540.537 gld. več ko l. 1895. Med raznimi deželami je na prvem mestu Češka s 25.296.772 gld., zadnja Dolnja Avstrija s 25,081.677 gld., Galicija 12,046.356 gld. Največ se je pokadilo „dram“ po $\frac{1}{2}$ kr., namreč okrog 1109 milijonov, kratkih smodk po $2\frac{1}{2}$ kr. okrog 516 milijonov, šport cigaret po 1 kr. 417 milijonov. Portorik se je pokadilo 209 milijonov, sultan-cigaret 208 milijonov, trabuko-smodk 41 in pol milijona, britanik 37 milijonov. Vsega vkup pokadilo se je 1244 milijonov smodk in 1995 milijonov smodčic.